

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.32782/health-2026.1.48>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ У ЗДОБУВАЧІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Резунова Олена Сергіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри філології

Дніпровського державного аграрно-економічного університету

ORCID: 0000-0003-3315-0294

У статті розглядається актуальна проблема формування навичок читання фахових текстів у здобувачів вищої освіти на заняттях з іноземної мови. Зростання глобалізаційних та цифрових процесів, а також інтеграція України до європейського й світового освітнього простору зумовлюють актуальність оволодіння студентами професійно орієнтованою мовною компетентністю.

Авторкою розтлумачено базове для здійсненого дослідження поняття «навички читання фахових текстів», яке слід розглядати як складну когнітивну діяльність, що включає інтерпретацію, аналіз, синтез та критичне осмислення інформації.

У статті окреслено ключові структурні навички читання фахових текстів, до яких належать лексико-термінологічні, граматико-синтаксичні, стратегічні, аналітико-критичні та інформаційно-комунікативні.

Показано, що ефективна робота зі спеціалізованими текстами потребує поетапної організації навчальної діяльності: передтекстова підготовка (актуалізація знань, ознайомлення з термінологією, прогнозування змісту), текстова робота (ознайомлювальне, пошукове, вивчаюче та екстенсивне читання) та післятекстова діяльність (узагальнення, критичний аналіз, продуктивна робота з інформацією).

У статті запропоновано приклади вправ для кожного етапу, включно із завданнями на співставлення, доповнення недостаючою інформацією, відповіді на запитання, правдивість та неправдивість тверджень тощо. Дослідження підкреслює міждисциплінарний характер формування навичок читання фахових текстів, поєднання мовної компетентності з професійними знаннями.

Доведено, що описаний алгоритм дозволяє формувати у здобувачів не лише мовну, а й професійно-комунікативну компетентність, що є необхідною умовою їх успішної інтеграції у міжнародний академічний та професійний простір.

Ключові слова: навички читання, фахові тексти, здобувачі вищої освіти, етапи роботи з текстом, ефективні завдання.

Olena Rezunova. Fostering Professional Reading Abilities of University Students in Foreign Language Education

The article addresses the current issue of developing professional reading skills among higher education students in foreign language classes. The growth of globalization and digitalization processes, as well as Ukraine's integration into the European and global educational space, underscore the relevance of students acquiring professionally oriented language competence.

The author clarifies the fundamental concept of "professional reading skills," which should be understood as a complex cognitive activity involving interpretation, analysis, synthesis, and critical comprehension of information.

The article identifies the key structural components of professional reading skills, including lexical and terminological, grammatical and syntactic, strategic, analytical and critical, and informational and communicative competencies.

It is shown that effective work with specialized texts requires a staged organization of learning activities: pre-reading preparation (activation of prior knowledge, familiarization with terminology, and content prediction), reading activities (skimming, scanning, intensive reading, and extensive reading), and post-reading tasks (summarizing, critical analysis, and productive use of information).

The article provides examples of tasks for each stage, including matching exercises, gap-filling, answering comprehension questions, and true/false statements. The study emphasizes the interdisciplinary nature of developing professional reading skills and the integration of language competence with subject-specific knowledge.

It is demonstrated that the proposed algorithm allows students to develop not only linguistic but also professional and communicative competence, which is a necessary condition for their successful integration into the international academic and professional environment.

Key words: reading skills, professional texts, university students, stages of text work, effective tasks.

Вступ. Сучасні процеси глобалізації, цифровізації та інтеграції України до європейського й світового освітнього простору зумовлюють

зростання ролі іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти. Особливої актуальності набуває формування навичок читання фахових тек-

стів іноземною мовою як важливого інструменту професійного становлення майбутніх фахівців. Уміння працювати з автентичними науковими джерелами, аналітичними матеріалами, професійною документацією та сучасними дослідженнями дозволяє здобувачам інтегруватися в міжнародний академічний і професійний простір, підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці та сприяє розвитку критичного мислення.

Формування навичок читання фахових текстів має міждисциплінарний характер і потребує врахування специфіки професійної термінології, жанрових особливостей наукових і ділових текстів, а також рівня мовної підготовки здобувачів. Особливу складність становить опрацювання автентичних матеріалів, що містять вузькоспеціалізовану лексику, складні синтаксичні конструкції та культурно зумовлені контексти. Тому ефективна організація навчального процесу передбачає застосування інтерактивних методів, стратегій передтекстової, текстової та післятекстової роботи, а також використання цифрових ресурсів і платформ.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення методичних підходів до формування навичок читання фахових текстів у здобувачів, з огляду на сучасні освітні виклики та потребу інтеграції іншомовної підготовки з професійною. Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених проблемі навчання читання, питання системного формування саме фахово орієнтованої читацької компетентності потребує подальшого теоретичного осмислення та практичної апробації.

Мета та завдання – охарактеризувати найефективніші методичні засади формування навичок читання фахових текстів у здобувачів на заняттях з іноземної мови.

Методи дослідження. Досягнення поставленої мети передбачає аналіз теоретичних підходів до проблеми, визначення специфіки фахових текстів, окреслення ефективних стратегій роботи з ними та розроблення рекомендацій щодо організації навчальної діяльності.

Результати дослідження. У контексті компетентнісного підходу, закріпленого у нормативних документах, зокрема в European Commission [7] та рекомендаціях Council of Europe [6] щодо мовної освіти, читання розглядається не лише як рецептивний вид мовленнєвої діяльності, а як складна когнітивна діяльність, що передбачає інтерпретацію, аналіз, синтез та критичне осмислення інформації. Відповідно до положень Common

European Framework of Reference for Languages [5], здобувачі повинні оволодіти стратегіями різних видів читання, а також уміти працювати з текстами професійного спрямування різного рівня складності.

Огляд наукової літератури дозволив констатувати, що під *навичками читання фахових текстів* слід розуміти сукупність мовних, когнітивних і стратегічних умінь, які забезпечують ефективне розуміння, інтерпретацію та критичне осмислення текстів професійного спрямування іноземною мовою [3]; [8]; [9]. Приєднуючись до думки цілої низки науковців, вважаємо, що робота з фаховими текстами це не лише здатність перекладати або розпізнавати окремі слова, а комплексна діяльність, що поєднує мовну компетентність із професійними знаннями.

Аналіз наукових джерел дозволив виокремити основні структурні навички читання фахових текстів, до яких належать:

– *лексико-термінологічні навички*: розуміння галузевої термінології; знання професійних аббревіатур і сталих словосполучень; уміння працювати з контекстом для визначення значення незнайомих термінів.

– *граматико-синтаксичні навички*: розуміння складних синтаксичних конструкцій; аналіз логічних зв'язків у тексті; розпізнавання наукового стилю викладу.

– *стратегічні навички читання*: ознайомлювальне читання (skimming) (швидкий перегляд тексту з метою розуміння загального змісту); пошукове читання (scanning) (читання з метою знаходження конкретної інформації); вивчаюче читання (intensive reading) (детальне, глибоке опрацювання тексту); екстенсивне читання (extensive reading) (читання великих за обсягом текстів для отримання загального змісту без детального аналізу).

– *аналітико-критичні навички*: виділення головної ідеї; визначення аргументації автора; оцінювання достовірності інформації; інтерпретація даних (таблиць, графіків, статистики).

– *інформаційно-комунікативні навички*: узагальнення прочитаного; підготовка анотацій та резюме; використання отриманої інформації у професійній діяльності [1]; [2]; [8]; [9].

Формування навичок читання фахових текстів у здобувачів вищої освіти передбачає поетапну організацію навчальної діяльності. Методично доцільною є триетапна модель роботи з текстом: передтекстова (pre-reading activity), текстова (reading) та післятекстова (post-reading activity).

Такий підхід забезпечує поступовий перехід від актуалізації попередніх знань до глибокого осмислення інформації та її професійного застосування. Розглянемо більш детально запропоновану триетапну модель роботи з фаховим текстом [3]; [9]; [10].

1. **Передтекстова робота (pre-reading activity)**. Мета цього етапу полягає в підготовці здобувачів до сприйняття фахового матеріалу, активізації фонових знань та зняті лексико-граматичних труднощів.

Типовими завданнями на цьому етапі можуть бути наступні:

- робота з глосарієм;
- складання асоціативної карти понять;
- визначення очікуваної структури тексту

тощо.

На цьому етапі закладається основа для ефективного використання стратегій читання (skimming, scanning тощо), що особливо важливо при роботі з автентичними науковими чи професійними матеріалами.

Так, при вивченні теми «Structure of the financial system» (Структура фінансової системи) здобувачам можуть бути запропоновані наступні завдання:

Task 1. Match the words (1-10) with their Ukrainian equivalents (A-J).

1. *financial system* A) монетарна політика
2. *economic growth* B) фінансова система
3. *commercial bank* C) борговий інструмент
4. *financial market* D) комерційний банк
5. *capital market* E) економічне зростання
6. *financial instrument* F) фінансовий ринок
7. *debt instrument* G) центральний банк
8. *central bank* H) фінансовий інструмент
9. *monetary policy* I) ринок капіталу
10. *financial stability* J) фінансова стабільність

Task 2. Fill in the missing letters and translate into Ukrainian.

1. f _ n _ n c _ a l s y s t e m
2. e c o n o m _ c g r o w t h
3. c o m m e r c _ a l b _ n k
4. f i n a n c _ a l m _ r k e t
5. c a p i t a l m _ r k e t
6. d e b t i n s t r _ m e n t
7. c e n t r a l b _ n k
8. m o n e t _ r y p o l _ c y
9. f i n a n c i a l s t a b _ l i t y
10. f i n a n c i a l i n s t r _ m e n t

Task 3. Choose the odd one out.

1. *commercial bank – central bank – insurance company – financial market*

2. *money market – capital market – financial market – commercial bank*

3. *loan – bond – share – monetary policy*

4. *debt instrument – equity instrument – derivative instrument – economic growth*

5. *financial system – financial institution – financial instrument – economic stability*

2. **Робота з текстом (reading)**. Даний етап роботи спрямований на безпосереднє розуміння змісту фахового тексту. Він передбачає застосування різних видів читання залежно від поставленої мети.

Ефективними вправами на даному етапі є :

- складання плану тексту;
- заповнення таблиць або схем;
- відповіді на проблемні питання;
- визначення ключових понять і дефініцій

тощо.

На цьому етапі розвиваються аналітичні та критичні навички, що є необхідними для професійної підготовки.

На даному етапі здобувачам можуть бути запропоновані наступні завдання:

Task 1. Read the text and then complete the sentences with the correct word or phrase from the text.

1. The financial system supports economic growth and _____.

2. Funds are transferred from savers to _____ through the financial system.

3. Commercial banks accept deposits and provide _____ to firms.

4. Insurance companies are examples of financial _____.

5. Money markets deal with _____ financial instruments.

6. Capital markets finance _____ investment projects.

7. Financial instruments represent a claim on future _____.

8. Derivative instruments help market participants _____ risks.

9. Financial regulation aims to protect _____ and reduce systemic risks.

10. Central banks act as lenders _____ during financial instability.

3. **Післятекстова робота (post-reading activity)**. Мета даного етапу в перевірці глибини розуміння тексту та інтеграції отриманої інформації у професійну діяльність здобувача.

Ефективними вправами на післятекстовому етапі є:

- визначення правдивості і неправдивості тверджень;

- відповіді на запитання до тексту;
- завдання на множинний вибір;
- написання анотації або резюме;
- підготовка презентації тощо;

Далі представлені авторські завдання для даного етапу.

Task 1. Mark the sentences True (T) or False (F)

1. *The financial system helps transfer funds between savers and borrowers.*

2. *Capital markets are important for long-term investments.*

3. *Derivatives are used to manage financial risk.*

4. *Financial regulation helps prevent financial crises.*

5. *Financial stability is supported by proper regulation and supervision.*

Task 2. Answer the questions

1. *What is the financial system?*

2. *What role do commercial banks play in the financial system?*

3. *What is the difference between money markets and capital markets?*

4. *What are financial instruments?*

5. *How does the financial system support economic growth?*

Task 3. Choose the correct answer a), b), or c).

1. *The main purpose of the financial system is to:*

a) *control prices* b) *allocate financial resources efficiently* c) *replace state policy*

2. *Money markets focus on:*

a) *long-term securities* b) *short-term instruments* c) *real estate assets*

3. *Financial instruments are:*

a) *physical goods* b) *legal contracts* c) *government institutions*

4. *Financial regulation is designed to:*

a) *limit savings* b) *protect consumers* c) *eliminate financial markets*

5. *Financial stability means:*

a) *constant inflation* b) *trust of the system* c) *absence of financial institutions*

Післятекстовий етап забезпечує перехід від рецептивної діяльності до продуктивної, що відповідає компетентнісному підходу у сучасній вищій освіті.

Таким чином, робота над фаховими текстами має здійснюватися системно та поетапно. Передтекстова підготовка створює когнітивну основу для сприйняття матеріалу, текстовий етап забезпечує його глибоке опрацювання, а післятекстовий – сприяє професійній інтерпретації та практичному застосуванню інформації. Така модель формує у здобувачів не лише мовну, а й професійно-комунікативну компетентність, що є необхідною умовою їх успішної інтеграції у міжнародний академічний та професійний простір.

Слід зазначити, що уміння працювати з професійними текстами іноземною мовою дозволяє здобувачам брати участь у міжнародних конференціях, семінарах, проєктах, публікуватися у закордонних виданнях та розширює можливості працевлаштування.

Висновки. Отже, навички читання фахових текстів дозволяють здобувачам оперувати спеціалізованою інформацією, що необхідна для їхньої майбутньої професійної діяльності. Читання фахових текстів сприяє розвитку критичного мислення здобувачів, включаючи аналіз, порівняння, оцінку достовірності та інтерпретацію матеріалу.

Формування навичок читання фахових текстів у здобувачів на заняттях з іноземної мови є ключовим елементом підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно працювати з інформацією та інтегруватися у міжнародний професійний та науковий простір.

Результати статті можуть бути використані для удосконалення методичних підходів у підготовці здобувачів вищої освіти до роботи з автентичними науковими та професійними джерелами іноземною мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чмель В. В., Ахмад І. М., Волкова О. А., Лисенко Т. П. Професійно орієнтоване читання як важливий компонент підготовки майбутніх інженерів. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 78, т. 2. С. 116–121. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/78.2.24>
2. Дацків О. Навчання стратегій професійно орієнтованого читання майбутніх учителів англійської мови. *Studia Methodologica*. 2023. Вип. 56, № 3. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2023-56-3>
3. Николаева С. Ю. (ред.). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів* / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Chen, F., & Abdullah, R. (2024). Scientific mapping of research on English as a foreign language (EFL) reading instruction: A thirty-year perspective. *Heliyon*, 10(3), 1-13 DOI:10.1016/j.heliyon.2024.e25217.
5. Council of Europe (2020), *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. Council of Europe Publishing, Strasbourg.

6. Council of the European Union. (2019). Council Recommendation of 22 May 2019 on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages (2019/C 189/03). Official Journal of the European Union. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019H0605\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019H0605(02))
7. European Commission. (2020). Education begins with language: Thematic report from a programme of seminars to support the implementation of the Council Recommendation on comprehensive language teaching and learning. Publications Office of the EU. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6b7e2851-b5fb-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en>
8. Grabe, W. & Stoller, F. (2011). *Teaching and Researching Reading*. London: Routledge.
9. Nation, I. S. P. (2009). *Teaching ESL/EFL Reading and Writing*. New York: Routledge
10. Svoboda, A., & Protasova, A. Reading in English as a means of developing analytical skills of future IT professionals. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 3(2), 80–88 (2024). DOI: 10.46299/j.isjel.20240302.09.

REFERENCES

1. Chmel V. V., Akhmad I. M., Volkova O. A., Lysenko T. P. Profesiino oriietovane chytannia yak vazhlyvyi komponent pidhotovky maibutnikh inzheneriv [Professionally oriented reading as an important component of future engineers' training]. *Innovatsiina pedahohika*. 2024. Issue 78, Vol. 2. P. 116–121. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/78.2.24> [In Ukrainian].
2. Datskiv O. Navchannia stratehii profesiino oriietovanoho chytannia maibutnikh uchyteliv anhliiskoi movy [Teaching strategies of professionally oriented reading to future teachers of English]. *Studia Methodologica*. 2023. Issue 56, No. 3. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2023-56-3> [In Ukrainian].
3. Nikolaieva, S. Yu. (Ed.). (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv* [Methods of teaching foreign languages and cultures: Theory and practice: A textbook for students of classical, pedagogical and linguistic universities] (O. B. Bihych, N. F. Borysko, H. E. Boretska, et al.). Kyiv: Lenvit [In Ukrainian].
4. Chen, F., & Abdullah, R. (2024). Scientific mapping of research on English as a foreign language (EFL) reading instruction: A thirty-year perspective. *Heliyon*, 10(3), 1-13. DOI:10.1016/j.heliyon.2024.e25217.
5. Council of Europe (2020), *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. Council of Europe Publishing, Strasbourg.
6. Council of the European Union. (2019). Council Recommendation of 22 May 2019 on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages (2019/C 189/03). Official Journal of the European Union. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019H0605\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019H0605(02))
7. European Commission. (2020). Education begins with language: Thematic report from a programme of seminars to support the implementation of the Council Recommendation on comprehensive language teaching and learning. Publications Office of the EU. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6b7e2851-b5fb-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en>
8. Grabe, W. & Stoller, F. (2011). *Teaching and Researching Reading*. London: Routledge.
9. Nation, I. S. P. (2009). *Teaching ESL/EFL Reading and Writing*. New York: Routledge
10. Svoboda, A., & Protasova, A. Reading in English as a means of developing analytical skills of future IT professionals. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 3(2), 80–88 (2024). DOI:10.46299/j.isjel.20240302.09.

Дата першого надходження статті до видання: 19.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026